

Warszawa, dnia 30 kwietnia 2025 r.

Poz. 572

**OBWIESZCZENIE
MARSZAŁKA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

z dnia 24 marca 2025 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o wyposażeniu morskim

1. Na podstawie art. 16 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1461) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 2 grudnia 2016 r. o wyposażeniu morskim (Dz. U. z 2019 r. poz. 955), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych ustawą z dnia 12 lipca 2024 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo komunikacji elektronicznej (Dz. U. poz. 1222) oraz zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem 21 marca 2025 r.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia tekst jednolity ustawy nie obejmuje art. 124 ustawy z dnia 12 lipca 2024 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo komunikacji elektronicznej (Dz. U. poz. 1222), który stanowi:

„Art. 124. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem:

- 1) art. 1, art. 39 pkt 11 lit. b w zakresie art. 16a ust. 4 pkt 2c i 2d, art. 46 pkt 5, art. 52 pkt 1, art. 63, art. 68 ust. 2, art. 80 ust. 3 i 5–8 oraz art. 120, które wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia;
- 2) art. 44 pkt 9 w zakresie art. 20 ust. 1 pkt 2 lit. b, który wchodzi w życie z dniem 1 grudnia 2024 r.;
- 3) art. 39 pkt 24 i 27, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2025 r.;
- 4) art. 39 pkt 31, który wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia;
- 5) art. 49 i art. 106, które wchodzi w życie z dniem 18 października 2024 r.”.

Marszałek Sejmu: *S. Hołownia*

Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej
Polskiej z dnia 24 marca 2025 r. (Dz. U. poz. 572)

USTAWA

z dnia 2 grudnia 2016 r.

o wyposażeniu morskim¹⁾

Art. 1. Ustawa określa zasady:

- 1) funkcjonowania systemu oceny zgodności z wymaganiami dotyczącymi wyposażenia morskiego;
- 2) działania systemu kontroli wyposażenia morskiego.

Art. 2. 1. Przepisy ustawy stosuje się do wyposażenia morskiego, które jest umieszczone lub które ma być umieszczone na statkach UE.

2. Przepisów ustawy nie stosuje się do jednostek pływających Marynarki Wojennej, Straży Granicznej, Policji i Służby Celnej.

Art. 3. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) konwencjach międzynarodowych – należy przez to rozumieć:
 - a) Konwencję w sprawie międzynarodowych przepisów o zapobieganiu zdarzeniom na morzu z 1972 roku, sporządzoną w Londynie dnia 20 października 1972 r. (Dz. U. z 1977 r. poz. 61 i 62 oraz z 1984 r. poz. 106),
 - b) Międzynarodową konwencję o zapobieganiu zanieczyszczaniu morza przez statki, 1973, sporządzoną w Londynie dnia 2 listopada 1973 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 761 i 773),
 - c) Międzynarodową konwencję o bezpieczeństwie życia na morzu, 1974, sporządzoną w Londynie dnia 1 listopada 1974 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 869);
- 2) normach dotyczących badań – należy przez to rozumieć normy dotyczące metod i wyników badań wyposażenia morskiego określone przez:
 - a) Międzynarodową Organizację Morską,
 - b) Międzynarodową Organizację Normalizacyjną,
 - c) Międzynarodową Komisję Elektrotechniczną,
 - d) Międzynarodowy Związek Telekomunikacyjny,
 - e) Europejski Komitet do spraw Normalizacji Elektrotechniki,
 - f) Europejski Instytut Norm Telekomunikacyjnych,
 - g) Europejski Komitet Normalizacyjny,
 - h) Komisję Europejską,
 - i) organy regulacyjne uznane w ramach porozumień o wzajemnym uznawaniu, których stroną jest Unia Europejska;
- 3) wyposażeniu morskim – należy przez to rozumieć wyroby umieszczone lub które mają być umieszczone na statkach UE i które zgodnie z przepisami międzynarodowymi wymagają zatwierdzenia przez administrację państwa bandery, niezależnie od tego, czy statek znajduje się na terytorium Unii Europejskiej w czasie, gdy wyposażenie morskie jest na nim umieszczone;
- 4) wyposażeniu radiokomunikacyjnym – należy przez to rozumieć wyposażenie morskie określone w rozdziale IV konwencji, o której mowa w pkt 1 lit. c, oraz radiotelefon VHF do łączności dwukierunkowej określony w prawie 6.2.1 rozdziału III tej konwencji;
- 5) przepisach międzynarodowych – należy przez to rozumieć konwencje międzynarodowe, rezolucje i okólniki Międzynarodowej Organizacji Morskiej oraz normy dotyczące badań;

¹⁾ Niniejsza ustawa w zakresie swojej regulacji wdraża dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/90/UE z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie wyposażenia morskiego i uchylającą dyrektywę Rady 96/98/WE (Dz. Urz. UE L 257 z 28.08.2014, str. 146).

- 6) znaku zgodności – należy przez to rozumieć oznakowanie określone w załączniku nr 1 do ustawy, potwierdzające zgodność wyposażenia morskiego lub procesu jego wytwarzania z wymaganiami;
- 7) statku – należy przez to rozumieć urządzenie pływające używane w środowisku morskim, w tym wodoloty, poduszki, statki podwodne i platformy wiertnicze, podlegające konwencjom międzynarodowym;
- 8) statku UE – należy przez to rozumieć statek pływający pod banderą państwa członkowskiego Unii Europejskiej i objęty zakresem przepisów międzynarodowych;
- 9) państwie członkowskim Unii Europejskiej – należy przez to rozumieć również państwo członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stroną umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym;
- 10) państwie trzecim – należy przez to rozumieć państwo niebędące państwem członkowskim Unii Europejskiej;
- 11) importerze – należy przez to rozumieć osobę fizyczną, osobę prawną albo jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, mającą siedzibę na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, która wprowadza do obrotu na rynku państw członkowskich Unii Europejskiej wyposażenie morskie z państwa trzeciego;
- 12) dystrybutorze – należy przez to rozumieć osobę fizyczną, osobę prawną albo jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, inną niż producent lub importer, która udostępnia wyposażenie morskie na rynku;
- 13) odzyskaniu – należy przez to rozumieć dowolny środek mający na celu doprowadzenie do zwrotu wyposażenia morskiego, które zostało już umieszczone na statkach UE lub nabyte z zamiarem umieszczenia na statkach UE;
- 14) deklaracji zgodności UE – należy przez to rozumieć oświadczenie producenta albo jego upoważnionego przedstawiciela, na jego wyłączną odpowiedzialność, że wyposażenie morskie jest zgodne z wymaganiami;
- 15) wymaganiach – należy przez to rozumieć wymagania dla wyposażenia morskiego określone w przepisach międzynarodowych.

Art. 4. W przypadku gdy ustawa nie stanowi inaczej, do oceny zgodności wyposażenia morskiego, akredytacji, autoryzacji, notyfikacji, kontroli spełniania przez wyposażenie morskie wymagań, kontroli w zakresie stwarzania przez to wyposażenie zagrożenia oraz kontroli w zakresie niezgodności formalnych, a także postępowania w sprawie wprowadzonego do obrotu lub oddanego do użytku wyposażenia morskiego niezgodnego z wymaganiami lub stwarzającego zagrożenie oraz postępowania w sprawie niezgodności formalnych stosuje się odpowiednio przepisy art. 4 pkt 1–5, 7, 10–12, 13–16, 19, 20, 22–27 i 29, art. 7 ust. 2, art. 22–37, art. 58–87 oraz art. 95 i art. 96 ustawy z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku (Dz. U. z 2022 r. poz. 1854, z 2024 r. poz. 1089 oraz z 2025 r. poz. 179), zwanej dalej „ustawą o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku”, z tym że:

- 1) wprowadzenie do obrotu w rozumieniu art. 4 pkt 26 ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku obejmuje również zainstalowanie lub umieszczenie na statku wyposażenia morskiego określonego w przepisach międzynarodowych, określonych w aktach wykonawczych wydanych przez Komisję Europejską na podstawie art. 35 ust. 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/90/UE z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie wyposażenia morskiego i uchylającej dyrektywę Rady 96/98/WE (Dz. Urz. UE L 257 z 28.08.2014, str. 146);
- 2) za niezgodności formalne uważa się niezgodności polegające na tym, że:
 - a) podmiot gospodarczy naruszył obowiązki określone w art. 9 ust. 1 w zakresie wystawienia deklaracji zgodności UE lub umieszczenia na wyposażeniu morskim znaku zgodności,
 - b) znak zgodności został umieszczony z naruszeniem art. 10 ust. 1–5 lub niezgodnie z załącznikiem nr 1 do ustawy,
 - c) deklaracja zgodności UE została sporządzona niezgodnie z art. 9 ust. 2 lub wzorem określonym w załączniku nr 3 do ustawy lub nie zawiera elementów określonych w odpowiednich modułach, o których mowa w załączniku nr 2 do ustawy,
 - d) do wyposażenia morskiego umieszczonego na statku nie dołączono kopii deklaracji zgodności UE,
 - e) podmiot gospodarczy naruszył obowiązek:
 - o którym mowa w art. 11 ust. 2, w zakresie sporządzenia dokumentacji technicznej, lub
 - o którym mowa w art. 11 ust. 3, lub
 - o którym mowa w art. 11 ust. 9 lub art. 13 ust. 2, w zakresie udostępnienia dyrektorowi urzędu morskiego dokumentacji technicznej.

Art. 5. Wyposażenie morskie przed wprowadzeniem go do obrotu, umieszczeniem lub zainstalowaniem na statku podlega ocenie zgodności z wymaganiami.

Art. 6. 1. Na wniosek producenta albo jego upoważnionego przedstawiciela, jednostka notyfikowana przeprowadza ocenę zgodności wyposażenia morskiego.

2. Procedury oceny zgodności wyposażenia morskiego są określone w załączniku nr 2 do ustawy.

3. Pozytywny wynik oceny zgodności wyposażenia morskiego z wymaganiami dokonywanej przez jednostkę notyfikowaną stanowi podstawę do wydania producentowi albo jego upoważnionemu przedstawicielowi certyfikatu.

4. Jednostki notyfikowane do przeprowadzania oceny zgodności wyposażenia morskiego spełniają warunki określone w art. 28 ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku oraz wymogach normy PN-EN ISO/IEC 17065:2013-03 albo Polskiej Normy ją zastępującej.

5. Laboratoria badawcze jednostek notyfikowanych, które są wykorzystywane w celu oceny zgodności wyposażenia morskiego, spełniają wymogi normy PN-EN ISO/IEC 17025:2005 albo Polskiej Normy ją zastępującej.

6. Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej, co najmniej raz na dwa lata, przeprowadza kontrolę jednostek notyfikowanych w zakresie spełniania przez nie wymaganych kryteriów, o których mowa w ust. 4, oraz sposobu wykonywania obowiązków, które jednostki te wykonują w zakresie udzielonej autoryzacji. W kontroli mogą brać udział w charakterze obserwatorów również przedstawiciele Komisji Europejskiej.

7. Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej przekazuje Komisji Europejskiej informacje o stosowanych procedurach oceny i notyfikowania jednostek notyfikowanych i monitorowania tych jednostek oraz o wszelkich zmianach w tym zakresie.

Art. 7. Domniemywa się, że wyposażenie morskie, na którym umieszczono znak zgodności i dla którego sporządzono dokumentację potwierdzającą spełnianie wymagań w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej, jest zgodne z wymaganiami.

Art. 8. 1. Za czynności związane z obowiązkową oceną zgodności wyposażenia morskiego pobiera się opłaty.

2. Opłaty, o których mowa w ust. 1, uiszcza wnioskodawca.

3. Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej określi, w drodze rozporządzenia, sposób ustalania opłat za czynności, o których mowa w ust. 1, oraz maksymalne wysokości tych opłat, mając na względzie konieczność pokrycia kosztów przeprowadzenia czynności, a także rodzaj wyposażenia morskiego i stopień skomplikowania wykonanej czynności.

Art. 9. 1. Producent albo jego upoważniony przedstawiciel, który poddał wyposażenie morskie lub proces jego wytwarzania ocenie zgodności z wymaganiami i potwierdził jego zgodność, wystawia deklarację zgodności UE, którą dołącza do wyposażenia morskiego, i umieszcza na wyposażeniu morskim znak zgodności.

2. Deklaracja zgodności UE stwierdza, że wykazano spełnienie wymagań mających zastosowanie do wyposażenia morskiego.

3. Producent zapewnia, aby deklaracja zgodności UE była sporządzona w języku polskim i angielskim. W przypadku umieszczenia wyposażenia morskiego na statku, kopię deklaracji zgodności UE w języku polskim i angielskim przechowuje się na statku do momentu usunięcia danego wyposażenia morskiego ze statku.

4. Przez sporządzenie i podpisanie deklaracji zgodności UE producent albo jego upoważniony przedstawiciel przyjmuje na siebie odpowiedzialność za zgodność wyposażenia morskiego z wymaganiami.

5. Wzór deklaracji zgodności UE jest określony w załączniku nr 3 do ustawy.

6. Kopia deklaracji zgodności UE jest przekazywana jednostce notyfikowanej lub organom, które przeprowadziły stosowne procedury oceny zgodności.

Art. 10. 1. Znak zgodności umieszcza się na wyposażeniu morskim przed jego zainstalowaniem lub umieszczeniem na statku.

2. Znak zgodności umieszcza się tak, aby był widoczny i czytelny, nie można go było usunąć z wyposażenia morskiego lub z jego tabliczki znamionowej oraz był, w stosownych przypadkach, wbudowany w oprogramowanie. Jeżeli nie ma takiej możliwości z uwagi na charakter wyposażenia morskiego, znak zgodności umieszcza się na opakowaniu i na dokumentach dołączonych do wyposażenia morskiego.

3. Pod znakiem zgodności umieszcza się numer identyfikacyjny jednostki notyfikowanej oraz rok, w którym znak zgodności został umieszczony. Numer identyfikacyjny jednostki notyfikowanej umieszcza ta jednostka albo, zgodnie z jej poleceniem, producent, albo jego upoważniony przedstawiciel.

4. Zabrania się umieszczania na wyposażeniu morskim, które nie spełnia wymagań oraz dla którego producent albo jego upoważniony przedstawiciel nie wystawił deklaracji zgodności UE, znaku zgodności lub znaku podobnego do znaku zgodności mogącego wprowadzać w błąd nabywcę lub użytkownika tego wyposażenia morskiego.

5. Zabrania się umieszczania znaku zgodności na innym wyrobie niż wyposażenie morskie.

6. Zabrania się wprowadzania do obrotu wyposażenia morskiego nieposiadającego znaku zgodności, z zastrzeżeniem art. 15–18.

Art. 11. 1. Przez umieszczenie znaku zgodności producent przyjmuje na siebie obowiązek zagwarantowania, że wyposażenie morskie, na którym umieszczono znak zgodności, zostało zaprojektowane i wyprodukowane zgodnie z wymaganiami.

2. Producent sporządza dokumentację techniczną i przeprowadza lub zleca przeprowadzenie wymaganej procedury oceny zgodności wyposażenia morskiego.

3. Producent przechowuje dokumentację techniczną oraz deklarację zgodności UE przez okres co najmniej 10 lat od dnia umieszczenia znaku zgodności, jednak nie krócej niż przez przewidywany okres eksploatacji danego wyposażenia morskiego.

4. Producent zapewnia stosowanie procedur mających na celu zapewnienie nieprzerwanej zgodności produkcji seryjnej oraz uwzględnia zmiany w projekcie lub charakterystyce wyposażenia morskiego oraz zmiany wymagań, a w razie konieczności zleca w tym zakresie przeprowadzenie nowej oceny zgodności.

5. Producent umieszcza na wyposażeniu morskim nazwę typu, numer partii lub serii lub inną informację umożliwiającą jego identyfikację. Jeżeli nie jest to możliwe ze względu na wielkość lub charakter wyposażenia morskiego, producent umieszcza wymagane informacje na opakowaniu, w dokumencie załączonym do wyposażenia morskiego lub – w stosownych przypadkach – w obu tych miejscach.

6. Producent umieszcza na wyposażeniu morskim w języku polskim swoją nazwę, zarejestrowaną nazwę handlową lub zarejestrowany znak towarowy oraz adres kontaktowy lub, jeżeli nie jest to możliwe – na opakowaniu, w dokumencie załączonym do wyposażenia morskiego, lub – w stosownych przypadkach – w obu tych miejscach. Adres wskazuje jedną lokalizację, w której można skontaktować się z producentem.

7. Producent dołącza do wyposażenia morskiego, sporządzone w języku polskim i w sposób łatwo zrozumiały dla użytkowników, instrukcję oraz informację dotyczącą bezpiecznego montażu wyposażenia morskiego na statku i jego bezpiecznego użytkowania, w tym informację o ewentualnych ograniczeniach eksploatacyjnych, wraz z inną dokumentacją wymaganą zgodnie z przepisami międzynarodowymi.

8. Producent, który uzna lub ma podstawy do uznania, że wyposażenie morskie, na którym umieścił znak zgodności, nie jest zgodne z obowiązującymi wymaganiami, niezwłocznie podejmuje niezbędne działania naprawcze w celu zapewnienia zgodności wyposażenia morskiego, jego wycofania lub odzyskania. W przypadku gdy wyposażenie morskie stwarza zagrożenie, producent niezwłocznie informuje o tym właściwego dyrektora urzędu morskiego, podając niezbędne informacje, w szczególności na temat niezgodności oraz podjętych działań naprawczych.

9. W odpowiedzi na żądanie właściwego dyrektora urzędu morskiego, producent niezwłocznie udostępnia informacje i dokumentację niezbędne do potwierdzenia zgodności danego wyposażenia morskiego, w języku polskim lub angielskim, a także zapewnia mu dostęp do swoich obiektów do celów nadzoru rynku zgodnie z art. 19 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 765/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. ustanawiającego wymagania w zakresie akredytacji i nadzoru rynku odnoszące się do warunków wprowadzania produktów do obrotu i uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 339/93 (Dz. Urz. UE L 218 z 13.08.2008, str. 30) oraz udostępnia lub zapewnia dostęp do próbek. Na żądanie właściwego dyrektora urzędu morskiego producent podejmuje współpracę mającą na celu usunięcie zagrożeń, jakie stwarza wyposażenie morskie wprowadzone przez producenta do obrotu.

Art. 12. 1. Producent, który nie ma siedziby na terytorium co najmniej jednego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, wyznacza upoważnionego przedstawiciela, udzielając mu pisemnego pełnomocnictwa, i wskazuje w tym pełnomocnictwie nazwę upoważnionego przedstawiciela i jego adres kontaktowy.

2. Wykonywanie obowiązków określonych w art. 11 ust. 1 oraz sporządzanie dokumentacji technicznej nie może wchodzić w zakres pełnomocnictwa upoważnionego przedstawiciela.

3. Upoważniony przedstawiciel wykonuje zadania określone w pełnomocnictwie otrzymanym od producenta. Pełnomocnictwo umożliwia upoważnionemu przedstawicielowi wykonywanie co najmniej następujących obowiązków:

- 1) przechowywanie deklaracji zgodności UE oraz dokumentacji technicznej do dyspozycji organów nadzoru rynku przez okres co najmniej 10 lat po umieszczeniu znaku zgodności, jednak nie krócej niż przewidywany okres eksploatacji danego wyposażenia morskiego;

- 2) na wniosek właściwego dyrektora urzędu morskiego – udostępnianie mu wszelkich informacji i dokumentacji niezbędnych do potwierdzenia zgodności wyposażenia morskiego;
- 3) na wniosek właściwego dyrektora urzędu morskiego – podejmowanie z nim współpracy we wszelkich działaniach mających na celu usunięcie zagrożeń, jakie stwarza wyposażenie morskie objęte pełnomocnictwem.

Art. 13. 1. Importer umieszcza na wyposażeniu morskim swoją nazwę, zarejestrowaną nazwę handlową lub zarejestrowany znak towarowy oraz adres kontaktowy lub, jeżeli nie jest to możliwe – na opakowaniu, w dokumencie załączonym do wyposażenia morskiego, lub – w stosownych przypadkach – w obu tych miejscach.

2. W odpowiedzi na żądanie właściwego dyrektora urzędu morskiego, importer i dystrybutor niezwłocznie udostępniają informacje i dokumentację niezbędną do potwierdzenia zgodności danego wyposażenia morskiego, w języku polskim lub angielskim. Na wniosek właściwego dyrektora urzędu morskiego, importer i dystrybutor podejmują z nim współpracę w czynnościach mających na celu usunięcie zagrożeń, jakie stwarza wyposażenie morskie wprowadzone przez nich do obrotu.

3. Importer lub dystrybutor są traktowani jak producent i podlegają obowiązkom producenta określonym w art. 11, jeżeli wprowadzają wyposażenie morskie do obrotu lub umieszczają je na statku UE pod własną nazwą lub znakiem towarowym albo modyfikują wyposażenie morskie już znajdujące się w obrocie w taki sposób, że może to mieć wpływ na zgodność tego wyposażenia morskiego z odpowiednimi wymaganiami.

4. Przez okres co najmniej 10 lat od dnia umieszczenia znaku zgodności, jednak nie krócej niż przez przewidywany okres eksploatacji danego wyposażenia morskiego, podmiot gospodarczy wskazuje, na wniosek właściwego dyrektora urzędu morskiego, podmiot gospodarczy:

- 1) który dostarczył mu wyposażenie morskie;
- 2) któremu dostarczył wyposażenie morskie.

Art. 14. 1. Dyrektorzy urzędów morskich prowadzą kontrolę wyposażenia morskiego z urzędu lub na wniosek Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w tym w przypadku gdy przepisy międzynarodowe wymagają przeprowadzenia eksploatacyjnych prób działania na statku dla celów bezpieczeństwa lub zapobiegania zanieczyszczeniom.

2. Kontrola może dotyczyć dokumentacji, jak również wyposażenia morskiego, które opatrzone znakiem zgodności, niezależnie od tego, czy to wyposażenie morskie jest już umieszczone na statkach. Kontrola wyposażenia morskiego, które już umieszczono na statkach, ogranicza się do czynności sprawdzających, jeżeli dane wyposażenie morskie jest w stanie pełnej funkcjonalności.

Art. 15. 1. Właściwy dyrektor urzędu morskiego w wyjątkowych okolicznościach, uzasadnionych zastosowaniem nowych technologii, na wniosek armatora, może, w drodze decyzji, wydać pozwolenie na umieszczenie na statku wyposażenia morskiego, które nie jest zgodne z wymaganiami, jeżeli zostanie potwierdzone, w szczególności po przeprowadzeniu prób, że to wyposażenie morskie jest co najmniej tak samo skuteczne jak wyposażenie morskie, które spełnia wymagania, oraz nie stwarza zagrożenia dla bezpieczeństwa życia, żeglugi oraz środowiska.

2. Przy wydawaniu pozwolenia, o którym mowa w ust. 1, właściwy dyrektor urzędu morskiego zapewnia jednakowe traktowanie wyposażenia morskiego wyprodukowanego w różnych krajach.

3. Pozwolenie, o którym mowa w ust. 1, określa ograniczenia i warunki stosowania wyposażenia morskiego oraz jest przechowywane na statku.

4.²⁾ Jeżeli pozwolenie, o którym mowa w ust. 1, dotyczy wyposażenia radiokomunikacyjnego, nie może ono naruszać zasad dotyczących wykorzystywania częstotliwości radiowych określonych w ustawie z dnia 12 lipca 2024 r. – Prawo komunikacji elektronicznej (Dz. U. poz. 1221), zwanej dalej „Prawem komunikacji elektronicznej”.

5. Właściwy dyrektor urzędu morskiego niezwłocznie informuje ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej o wydaniu pozwolenia, o którym mowa w ust. 1.

6. Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej informuje Komisję Europejską i państwa członkowskie Unii Europejskiej o wydaniu pozwolenia, o którym mowa w ust. 1. Informacja zawiera także sprawozdania z dokonanych prób, ocen i procedur oceny zgodności wyposażenia morskiego.

7. Pozwolenie, o którym mowa w ust. 1, może zostać, w drodze decyzji, cofnięte przez właściwego dyrektora urzędu morskiego po otrzymaniu wezwania z Komisji Europejskiej i w terminie określonym w takim wezwaniu lub w przypadku stwierdzenia przez właściwego dyrektora urzędu morskiego niespełniania warunków, o których mowa w ust. 1.

²⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 51 pkt 1 ustawy z dnia 12 lipca 2024 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo komunikacji elektronicznej (Dz. U. poz. 1222), która weszła w życie z dniem 10 listopada 2024 r.

Art. 16. 1. Właściwy dyrektor urzędu morskiego, na wniosek armatora, może, w drodze decyzji, wydać pozwolenie na umieszczenie na statku wyposażenia morskiego, które nie spełnia wymagań, w tym wyposażenia morskiego, do którego nie mają zastosowania przepisy art. 15, w celu przeprowadzenia prób lub ocen tego wyposażenia morskiego.

2. Pozwolenie, o którym mowa w ust. 1, określa ograniczenia i warunki stosowania wyposażenia morskiego oraz jest przechowywane na statku.

3. Pozwolenie, o którym mowa w ust. 1, wydaje się na czas określony, jednak nie dłuższy niż niezbędny do przeprowadzenia badań.

4. Wyposażenie morskie, o którym mowa w ust. 1, nie może zastępować wyposażenia morskiego, które spełnia wymagania i które musi pozostawać na pokładzie statku gotowe do natychmiastowego użycia.

5.³⁾ Jeżeli pozwolenie, o którym mowa w ust. 1, dotyczy wyposażenia radiokomunikacyjnego, nie może ono naruszać zasad dotyczących wykorzystywania częstotliwości radiowych określonych w Prawie komunikacji elektronicznej.

Art. 17. 1. Gdy na statku zachodzi uzasadniona konieczność wymiany wyposażenia morskiego w porcie państwa trzeciego oraz gdy ze względu na czas i koszty nie jest możliwe umieszczenie wyposażenia morskiego spełniającego wymagania, na statku może być tymczasowo umieszczone inne wyposażenie, dla którego została wydana dokumentacja techniczna przez właściwy organ państwa członkowskiego Międzynarodowej Organizacji Morskiej. Dokumentacja potwierdza zgodność wyposażenia morskiego z odpowiednimi wymaganiami Międzynarodowej Organizacji Morskiej.

2. Armator jest obowiązany niezwłocznie poinformować dyrektora urzędu morskiego właściwego dla portu macierzystego statku o rodzaju i właściwościach technicznych takiego wyposażenia morskiego.

3. Dyrektor urzędu morskiego, o którym mowa w ust. 2, niezwłocznie, w drodze decyzji, wyznacza termin i określa warunki, na jakich armator powinien zapewnić umieszczenie na statku wyposażenia morskiego zgodnego z wymaganiami.

4.³⁾ W przypadku wyposażenia radiokomunikacyjnego nie może ono naruszać zasad dotyczących wykorzystywania częstotliwości radiowych określonych w Prawie komunikacji elektronicznej.

Art. 18. 1. W przypadku gdy wyposażenie morskie posiadające znak zgodności nie jest dostępne na rynku, właściwy dyrektor urzędu morskiego może, na wniosek armatora, wydać, w drodze decyzji, pozwolenie na umieszczenie na statku innego wyposażenia morskiego.

2. Pozwolenie, o którym mowa w ust. 1, może być wydane pod warunkiem przedstawienia przez armatora dowodów potwierdzających spełnienie wymagań. Wyposażenie morskie objęte pozwoleniem, o którym mowa w ust. 1, jest zgodne z wymaganiami.

3. Pozwolenie, o którym mowa w ust. 1, jest przechowywane przy wyposażeniu morskim umieszczonym na statku oraz wskazuje:

- 1) wyposażenie morskie oznaczone znakiem zgodności, które ma zastąpić wyposażenie morskie objęte pozwoleniem;
- 2) okoliczności, w jakich pozwolenie zostało wydane, a w szczególności brak dostępności w obrocie wyposażenia morskiego oznaczonego znakiem zgodności;
- 3) wymagania w zakresie projektu, budowy i działania, na podstawie których dyrektor urzędu morskiego wydał pozwolenie;
- 4) ewentualne normy dotyczące badań zastosowane na potrzeby wydania pozwolenia.

4. Dyrektor urzędu morskiego, wydając pozwolenie, o którym mowa w ust. 1, niezwłocznie powiadamia o tym fakcie Komisję Europejską.

5. Pozwolenie, o którym mowa w ust. 1, może zostać, w drodze decyzji, cofnięte przez właściwego dyrektora urzędu morskiego w przypadku niespełniania wymagań.

6.³⁾ Jeżeli pozwolenie, o którym mowa w ust. 1, dotyczy wyposażenia radiokomunikacyjnego, nie może ono naruszać zasad dotyczących wykorzystywania częstotliwości radiowych określonych w Prawie komunikacji elektronicznej.

Art. 19. Producent albo importer, który wprowadza do obrotu lub oddaje do użytku wyposażenie morskie niezgodne z wymaganiami, podlega karze pieniężnej w wysokości do 100 000 zł.

Art. 20. Producent albo importer, który wprowadza do obrotu lub oddaje do użytku wyposażenie morskie podlegające oznakowaniu znakiem zgodności, albo dystrybutor, który udostępnia na rynku wyposażenie morskie, bez tego oznakowania, podlega karze pieniężnej w wysokości do 20 000 zł.

³⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 51 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 2.

Art. 21. 1. Producent wyposażenia morskiego wprowadzonego do obrotu lub oddanego do użytku, który nie dopełnia obowiązków w zakresie dołączania do wyposażenia morskiego:

- 1) instrukcji sporządzonej w języku polskim,
- 2) informacji dotyczących bezpiecznego montażu wyposażenia morskiego na statku i jego bezpiecznego użytkowania,
- 3) kopii deklaracji zgodności UE

– podlega karze pieniężnej w wysokości do 10 000 zł.

2. Producent wyposażenia morskiego wprowadzonego do obrotu lub oddanego do użytku, który nie dopełnia obowiązków w zakresie dołączania do tego wyposażenia morskiego:

- 1) informacji umożliwiających jego identyfikację,
- 2) informacji umożliwiających identyfikację wyposażenia morskiego

– podlega karze pieniężnej w wysokości do 10 000 zł.

Art. 22. Importer wyposażenia morskiego wprowadzonego do obrotu lub oddanego do użytku, który nie dopełnia obowiązków w zakresie:

- 1) zapewnienia dołączenia do wyposażenia morskiego:
 - a) instrukcji sporządzonej w języku polskim,
 - b) informacji dotyczących bezpiecznego montażu wyposażenia morskiego na statku i jego bezpiecznego użytkowania,
- 2) zapewnienia dołączenia do wyposażenia morskiego informacji umożliwiających identyfikację tego wyposażenia morskiego,
- 3) umieszczenia na wyposażeniu morskim informacji umożliwiających jego identyfikację,
- 4) zapewnienia dołączenia do wyposażenia morskiego, w stosownych przypadkach, kopii deklaracji zgodności UE lub innych dokumentów

– podlega karze pieniężnej w wysokości do 10 000 zł.

Art. 23. Producent, który nie dopełnia obowiązku sporządzenia i przechowywania dokumentacji technicznej wyposażenia morskiego, deklaracji zgodności UE oraz dokumentacji niezbędnej do wykazania zgodności wyposażenia morskiego, podlega karze pieniężnej w wysokości do 10 000 zł.

Art. 24. Importer, który nie dopełnia obowiązku przechowywania kopii deklaracji zgodności UE lub obowiązku zapewnienia udostępniania organowi nadzoru rynku dokumentacji technicznej, podlega karze pieniężnej w wysokości do 10 000 zł.

Art. 25. Upoważniony przedstawiciel, który nie dopełnia obowiązków w zakresie:

- 1) przechowywania dokumentacji technicznej wyposażenia morskiego, deklaracji zgodności UE oraz dokumentacji niezbędnej do wykazania zgodności wyposażenia morskiego,
- 2) udzielenia organowi nadzoru rynku informacji i udostępnienia dokumentacji w celu wykazania zgodności wyposażenia morskiego z wymaganiami

– podlega karze pieniężnej w wysokości do 10 000 zł.

Art. 26. 1. Kary pieniężne, o których mowa w art. 19–25, nakłada, w drodze decyzji, dyrektor urzędu morskiego prowadzący postępowanie, o którym mowa w art. 76 ust. 1 lub 1a lub art. 85 ust. 1 ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku.

2. Ustalając wysokość kar pieniężnych, dyrektor urzędu morskiego uwzględnia:

- 1) stopień i okoliczności naruszenia przepisów ustawy;
- 2) liczbę wyposażenia morskiego niezgodnego z wymaganiami wprowadzonego do obrotu, oddanego do użytku lub udostępnionego na rynku;
- 3) uprzednie naruszenie przepisów ustawy;
- 4) współpracę z organem nadzoru rynku prowadzącym postępowanie, o którym mowa w art. 76 ust. 1 lub 1a lub art. 85 ust. 1 ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku, w szczególności przyczynienie się do szybkiego i sprawnego przeprowadzenia postępowania.

3. Dyrektor urzędu morskiego odstępuje od nałożenia kary pieniężnej, jeżeli podmiot gospodarczy podlegający karze przedstawił dowody potwierdzające wykonanie postanowienia, o którym mowa w art. 82 ust. 1 ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku.

Art. 27. 1. Termin zapłaty kary pieniężnej wynosi 30 dni od dnia, w którym decyzja stała się ostateczna.

2. Karę pieniężną wnosi się na rachunek bankowy dyrektora urzędu morskiego, który ją nałożył.

3. Nie wszczyna się postępowania w sprawie nałożenia kary pieniężnej, jeżeli od dnia popełnienia czynu, o którym mowa w art. 19–25, upłynęły 3 lata, licząc od końca roku, w którym czyn został popełniony.

4. Kary pieniężnej nie pobiera się po upływie 3 lat od dnia wydania ostatecznej decyzji o nałożeniu kary.

5. Środki finansowe pochodzące z kar pieniężnych stanowią dochód budżetu państwa.

Art. 28–33. (pominięte)

Art. 34. Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej może notyfikować bez wcześniejszej autoryzacji jednostki oceniające zgodność wyposażenia morskiego, w zakresie odpowiadającym zakresowi ich notyfikacji w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy oraz zakresowi posiadanej akredytacji, do czasu uzyskania autoryzacji zgodnie z niniejszą ustawą, na okres nie dłuższy niż sześć miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. Przepis art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku (Dz. U. poz. 542, 1228 i 1579) stosuje się.

Art. 35. 1. Do postępowania dotyczącego oceny zgodności wyposażenia morskiego, akredytacji, autoryzacji i notyfikacji oraz postępowania w zakresie wyposażenia morskiego niezgodnego z wymaganiami, wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy dotychczasowe.

2. Do kontroli wyposażenia morskiego oraz do postępowań wszczętych w wyniku kontroli wyposażenia morskiego, wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 36. Do dnia wejścia w życie aktów wykonawczych wydanych przez Komisję Europejską na podstawie art. 35 ust. 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/90/UE z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie wyposażenia morskiego i uchylającej dyrektywę Rady 96/98/WE (Dz. Urz. UE L 257 z 28.08.2014, str. 146), do spraw dotyczących rodzaju wyposażenia morskiego podlegającego procedurom oceny zgodności, wykazu przepisów międzynarodowych zawierających wymagania oraz metod badań wyposażenia morskiego stosuje się przepisy dotychczasowe.

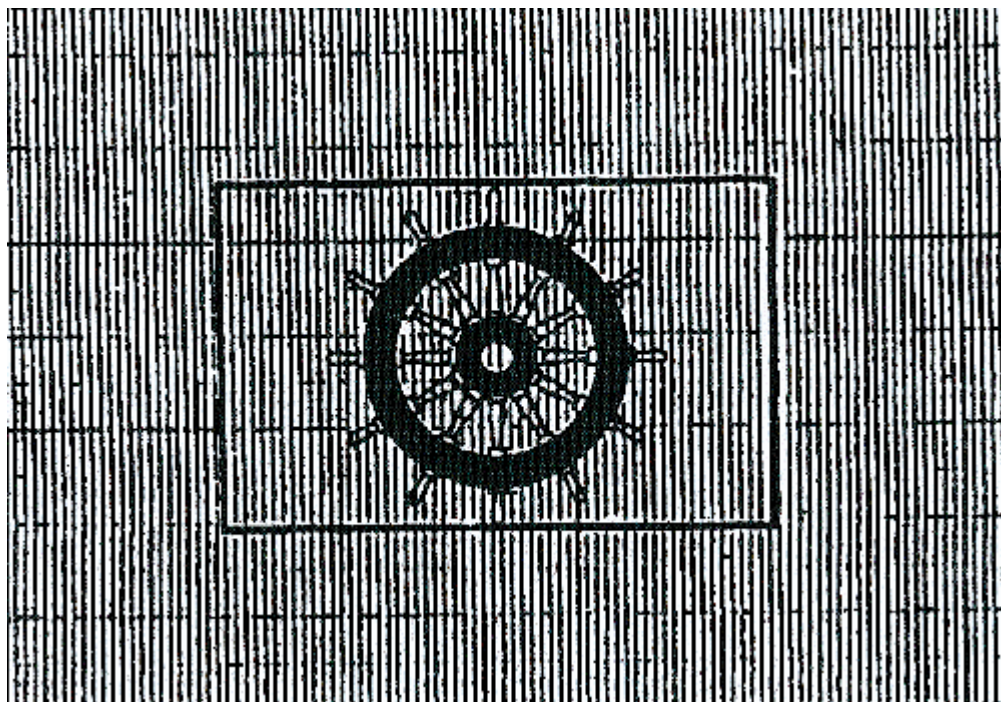
Art. 37. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 8 ust. 3 i 4 ustawy, o której mowa w art. 38, zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 8 ust. 3 niniejszej ustawy, jednak nie dłużej niż przez 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 38. Traci moc ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o wyposażeniu morskim (Dz. U. poz. 899, z 2011 r. poz. 1368 oraz z 2016 r. poz. 542).

Art. 39. Ustawa wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia⁴⁾.

⁴⁾ Ustawa została ogłoszona w dniu 5 stycznia 2017 r.

Załączniki do ustawy z dnia 2 grudnia 2016 r.
(Dz. U. z 2025 r. poz. 572)

Załącznik nr 1**WZÓR ZNAKU ZGODNOŚCI**

Wysokość znaku zgodności wynosi nie mniej niż 5 mm.

W przypadku wyposażenia morskiego, na którym ze względu na jego rozmiar nie można umieścić znaku zgodności, dopuszcza się możliwość odstąpienia od minimalnego wymiaru.

W przypadku zmniejszania lub powiększania znaku zgodności należy zachować proporcje podane na powyższym rysunku.

PROCEDURY OCENY ZGODNOŚCI WYPOSAŻENIA MORSKIEGO

Moduł B

Badanie typu UE

1. Badanie typu UE to ta część procedury oceny zgodności, według której jednostka notyfikowana bada projekt techniczny wyposażenia morskiego oraz weryfikuje i poświadcza spełnienie przez projekt techniczny wyposażenia morskiego mających do niego zastosowanie wymagań.

2. Badanie typu UE można przeprowadzić jednym z następujących sposobów:

- badanie próbki kompletnego wyposażenia morskiego, reprezentatywnej dla przewidywanej produkcji (typ produkcji),
- ocena adekwatności projektu technicznego wyposażenia morskiego poprzez zbadanie dokumentacji technicznej i dowodów potwierdzających, o których mowa w pkt 3, oraz ocenę próbek reprezentatywnych dla przewidywanej produkcji, jednej lub więcej istotnych części wyposażenia morskiego (połączenie typu produkcji i typu projektu).

3. Producent składa wniosek o badanie typu UE w wybranej przez siebie jednostce notyfikowanej.

Wniosek taki zawiera:

- nazwę i adres producenta oraz, w przypadku wniosku składanego przez upoważnionego przedstawiciela, dodatkowo jego nazwę i adres,

- pisemną deklarację, że ten sam wniosek nie został złożony w żadnej innej jednostce notyfikowanej,

- dokumentację techniczną, która umożliwia ocenę wyposażenia morskiego pod względem jego zgodności z wymaganiami oraz obejmuje odpowiednią analizę i ocenę ryzyka; dokumentacja techniczna określa wymagania i obejmuje, w stopniu odpowiednim dla takiej oceny, projekt, produkcję i działanie wyposażenia morskiego, zawierając, w stosownych przypadkach, co najmniej:

a) opis ogólny wyposażenia morskiego,

b) projekt koncepcyjny i rysunki dotyczące produkcji oraz schematy elementów, podzespołów, obwodów itd.,

c) opisy i wyjaśnienia, niezbędne do zrozumienia tych rysunków i schematów oraz działania wyposażenia morskiego,

d) wykaz wymagań, które mają zastosowanie do danego wyposażenia morskiego, oraz opisy rozwiązań przyjętych w celu spełnienia wymagań, jeżeli takie normy zharmonizowane nie zostały zastosowane,

e) wyniki wykonanych obliczeń projektowych, przeprowadzonych badań itp.,

f) sprawozdania z badań,

- próbki reprezentatywne dla przewidywanej produkcji; jednostka notyfikowana może zażądać dostarczenia dalszych próbek, jeśli jest to niezbędne do przeprowadzenia programu badań,

- dowody potwierdzające adekwatność technicznego rozwiązania projektowego, wymieniające wszelkie dokumenty, które zastosowano; dowody potwierdzające obejmują, w stosownych przypadkach, wyniki badań przeprowadzonych przez odpowiednie laboratorium producenta lub przez inne laboratorium badawcze w jego imieniu i na jego odpowiedzialność.

4. Jednostka notyfikowana:

w odniesieniu do wyposażenia morskiego:

4.1. bada dokumentację techniczną i dowody potwierdzające, o których mowa w pkt 3, w celu oceny adekwatności projektu technicznego wyposażenia morskiego;

w odniesieniu do próbki (próbek):

4.2. weryfikuje, czy dana próbka (próbki) została wyprodukowana zgodnie z dokumentacją techniczną oraz identyfikuje części zaprojektowane zgodnie z odpowiednimi wymaganiami i normami dotyczącymi badań, jak również części, które zaprojektowano bez zastosowania postanowień tych norm;

4.3. przeprowadza odpowiednie badania i testy lub zleca ich wykonanie;

4.4. uzgadnia ze składającym wniosek producentem miejsce, w którym przeprowadzone zostaną badania i testy.

5. Jednostka notyfikowana sporządza sprawozdanie z oceny, w którym odnotowuje działania podjęte zgodnie z pkt 4 i ich rezultaty. Jednostka notyfikowana udostępnia treść takiego sprawozdania, w całości lub w części, wyłącznie za zgodą producenta, chyba że udostępnianie sprawozdania wynika z realizacji obowiązku wobec organu notyfikującego.

6. Jeżeli typ spełnia mające zastosowanie do danego wyposażenia morskiego wymagania, jednostka notyfikowana wydaje producentowi certyfikat. Certyfikat zawiera nazwę i adres producenta, wnioski z badań, warunki jego ważności (o ile występują) oraz dane niezbędne do identyfikacji zatwierdzonego typu. Do certyfikatu może być dołączony jeden lub więcej załączników.

Certyfikat i jego załączniki zawierają wszelkie istotne informacje umożliwiające ocenę zgodności wytwarzanego wyposażenia morskiego w odniesieniu do badanego typu oraz kontrolę w trakcie eksploatacji.

Jeżeli typ nie spełnia wymagań, jednostka notyfikowana odmawia wydania certyfikatu oraz informuje o tym wnioskodawcę, podając szczegółowe uzasadnienie odmowy.

7. Jeżeli zatwierdzony typ nie spełnia już wymagań, jednostka notyfikowana ustala, czy zmiany takie wymagają dalszego badania lub przeprowadzenia nowej procedury oceny zgodności. Jeżeli zmiany wymagają dalszego badania lub przeprowadzenia nowej procedury oceny zgodności, jednostka notyfikowana informuje o tym producenta.

Producent informuje jednostkę notyfikowaną, która przechowuje dokumentację techniczną dotyczącą certyfikatu, o wszelkich modyfikacjach zatwierdzonego typu mogących wpływać na zgodność wyposażenia morskiego z wymaganiami lub warunki ważności certyfikatu. Takie modyfikacje wymagają dodatkowego zatwierdzenia w formie dodatku do oryginalnego certyfikatu.

8. Każda jednostka notyfikowana informuje organy notyfikujące o certyfikatach lub wszelkich dodatkach do nich, które wydała lub cofnęła, oraz, na żądanie, udostępnia organom notyfikującym wykaz certyfikatów lub wszelkich dodatków do nich, których wydania odmówiono, które zawieszono lub poddano innym ograniczeniom.

Każda jednostka notyfikowana informuje pozostałe jednostki notyfikowane o certyfikatach lub wszelkich dodatkach do nich, których wydania odmówiła, które cofnęła, zawiesiła lub poddała innym ograniczeniom, oraz, na żądanie, o certyfikatach lub wszelkich dodatkach do nich, które wydała.

Jednostka notyfikowana, na żądanie Komisji Europejskiej, państw członkowskich Unii Europejskiej i innych jednostek notyfikowanych, przekazuje kopie certyfikatów lub dodatków do nich. Jednostka notyfikowana, na żądanie Komisji Europejskiej i państw członkowskich Unii Europejskiej, przekazuje kopie dokumentacji technicznej oraz wyniki badań przeprowadzonych przez jednostkę notyfikowaną. Jednostka notyfikowana przechowuje kopię certyfikatu, załączników i dodatków do niego, a także dokumentów technicznych, w tym dokumentacji przedstawionej przez producenta, przez okres do wygaśnięcia ważności certyfikatu.

9. Producent przechowuje kopię certyfikatu oraz załączników i dodatków do niego wraz z dokumentacją techniczną do dyspozycji właściwych organów przez okres 10 lat od umieszczenia znaku zgodności na ostatnim wyprodukowanym wyposażeniu morskim, jednak nie krócej niż przewidywany okres eksploatacji wyposażenia morskiego.

10. Upoważniony przedstawiciel producenta może złożyć wniosek, o którym mowa w pkt 3, oraz wypełniać obowiązki określone w pkt 7 i 9, o ile zostały one określone w pełnomocnictwie.

Moduł D

Zgodność z typem w oparciu o zapewnienie jakości procesu produkcji

1. Zgodność z typem w oparciu o zapewnienie jakości procesu produkcji to ta część procedury oceny zgodności, według której producent wywiązuje się z obowiązków przedstawionych w pkt 2 i 5 oraz na swoją wyłączną odpowiedzialność zapewnia i deklaruje, że dane wyposażenie morskie jest zgodne z typem opisanym w certyfikacie i spełnia mające do niego zastosowanie wymagania.

2. Produkcja

Producent posiada zatwierdzony system jakości w odniesieniu do produkcji oraz kontroli i badania gotowego wyposażenia morskiego zgodnie z pkt 3, a także podlega nadzorowi zgodnie z pkt 4.

3. System jakości

3.1. Producent składa do wybranej przez siebie jednostki notyfikowanej wniosek o ocenę jego systemu jakości w odniesieniu do danego wyposażenia morskiego.

Wniosek taki zawiera:

- nazwę i adres producenta oraz, w przypadku wniosku składanego przez upoważnionego przedstawiciela, dodatkowo jego nazwę i adres,
- pisemną deklarację, że ten sam wniosek nie został złożony w żadnej innej jednostce notyfikowanej,
- wszystkie informacje istotne dla przewidzianej kategorii wyposażenia morskiego,

- dokumentację dotyczącą systemu jakości,
- dokumentację techniczną zatwierdzonego typu oraz kopię certyfikatu.

3.2. System jakości zapewnia zgodność wyposażenia morskiego z typem opisanym w certyfikacie oraz z mającymi do niego zastosowanie wymaganiami.

Wszystkie elementy, wymagania i przepisy przyjęte przez producenta są systematycznie i w uporządkowany sposób dokumentowane w formie pisemnych polityk, procedur i instrukcji. Dokumentacja systemu jakości musi umożliwiać spójną interpretację programów, planów, ksiąg i zapisów jakości.

Dokumentacja ta w szczególności zawiera stosowny opis:

- systemu jakości i struktury organizacyjnej, obowiązków oraz uprawnień kierownictwa – w odniesieniu do jakości wyposażenia morskiego,
- odpowiednich technik produkcyjnych, kontroli jakości i zapewnienia jakości, procesów i systematycznych działań, jakie będą podejmowane,
- badań i testów, które będą wykonywane przed, podczas i po zakończeniu produkcji, oraz ich częstotliwości,
- zapisów dotyczących jakości, takich jak sprawozdania z kontroli i dane z badań, dane dotyczące wzorcowania, sprawozdania dotyczące kwalifikacji odpowiedniego personelu itd.,
- środków monitorowania osiągania wymaganej jakości wyposażenia morskiego oraz skutecznego funkcjonowania systemu jakości.

3.3. Jednostka notyfikowana ocenia system jakości, ustalając, czy spełnia on wymagania, o których mowa w pkt 3.2.

Oprócz doświadczenia w zakresie systemów zarządzania jakością zespół audytowy ma co najmniej jednego członka dysponującego doświadczeniem z zakresu oceny w dziedzinie danego wyposażenia morskiego i danej technologii, a także znajomością odpowiednich wymagań. Audyt obejmuje wizytację oceniającą w zakładzie producenta.

Zespół audytorski dokonuje przeglądu dokumentacji technicznej, o której mowa w pkt 3.1 tiret piąte, w celu weryfikacji zdolności producenta do zidentyfikowania wymagań oraz do przeprowadzenia koniecznych badań zapewniających zgodność wyposażenia morskiego z tymi wymaganiami.

Decyzja jest przekazywana producentowi. Powiadomienie zawiera wnioski z audytu oraz uzasadnioną decyzję dotyczącą dokonanej oceny.

3.4. Producent podejmuje się wypełnienia obowiązków wynikających z zatwierdzonego systemu jakości oraz utrzymania go w taki sposób, aby pozostawał niezmiennie odpowiedni oraz wydajny.

3.5. Producent na bieżąco informuje jednostkę notyfikowaną, która zatwierdziła system jakości, o wszelkich zamierzonych modyfikacjach systemu jakości.

Jednostka notyfikowana ocenia proponowane zmiany oraz decyduje, czy zmodyfikowany system jakości nadal będzie spełniał wymagania, o których mowa w pkt 3.2, lub czy konieczna jest jego ponowna ocena.

Jednostka notyfikowana powiadamia producenta o swojej decyzji. Powiadomienie zawiera wnioski z badania oraz uzasadnioną decyzję dotyczącą dokonanej oceny.

4. Nadzór jednostki notyfikowanej

4.1. Celem nadzoru jest sprawdzenie, czy producent należycie wypełnia obowiązki wynikające z zatwierdzonego systemu jakości.

4.2. Do celów oceny producent umożliwia jednostce notyfikowanej dostęp do miejsc produkcji, kontroli, badania i magazynowania oraz zapewnia jej wszelkie niezbędne informacje, w szczególności:

- dokumentację systemu jakości,
- zapisy dotyczące jakości, takie jak sprawozdania z kontroli i dane z badań, dane dotyczące wzorcowania, sprawozdania dotyczące kwalifikacji odpowiedniego personelu itp.

4.3. Jednostka notyfikowana przeprowadza okresowe audyty mające na celu sprawdzenie, czy producent utrzymuje i stosuje system jakości oraz przekazuje producentowi sprawozdanie z audytu.

4.4. Jednostka notyfikowana może ponadto składać producentowi wizytacje bez zapowiedzi. Podczas takich wizytacji jednostka notyfikowana może, w razie konieczności, przeprowadzić badania wyposażenia morskiego lub zlecić przeprowadzenie takich badań w celu weryfikacji prawidłowości funkcjonowania systemu jakości. Jednostka notyfikowana przekazuje producentowi sprawozdanie z wizytacji oraz, w przypadku przeprowadzenia badań, sprawozdanie z badań.

5. Znak zgodności i deklaracja zgodności UE

5.1. Producent umieszcza wymagany znak zgodności oraz, na odpowiedzialność jednostki notyfikowanej, o której mowa w pkt 3.1, jej numer identyfikacyjny na każdym egzemplarzu wyposażenia morskiego zgodnym z typem opisanym w certyfikacie oraz spełniającym wymagania.

5.2. Producent sporządza pisemną deklarację zgodności UE dla każdego modelu wyposażenia morskiego i przechowuje ją do dyspozycji właściwych organów przez okres 10 lat od umieszczenia znaku zgodności na ostatnim wyprodukowanym wyposażeniu morskim, jednak nie krócej niż przewidywany okres eksploatacji wyposażenia morskiego. Deklaracja zgodności UE identyfikuje model wyposażenia morskiego, dla którego została sporządzona.

Kopia deklaracji zgodności UE zostaje udostępniona na żądanie właściwych organów.

6. Producent przechowuje przez okres co najmniej 10 lat od umieszczenia znaku zgodności na ostatnim wyprodukowanym wyposażeniu morskim, jednak nie krócej niż przewidywany okres eksploatacji wyposażenia morskiego, następujące dokumenty, które są udostępniane właściwym organom:

- dokumentację, o której mowa w pkt 3.1,
- zatwierdzoną zmianę, o której mowa w pkt 3.5,
- decyzje i sprawozdania jednostki notyfikowanej, o których mowa w pkt 3.5, 4.3 i 4.4.

7. Każda jednostka notyfikowana informuje organy notyfikujące o wydanych lub cofniętych zatwierdzeniach systemów jakości oraz, na żądanie, udostępnia organom notyfikującym wykaz zatwierdzeń systemów jakości, których wydania odmówiła, które cofnęła, zawiesiła lub poddała innym ograniczeniom.

Każda jednostka notyfikowana informuje pozostałe jednostki notyfikowane o zatwierdzeniach systemów jakości, których wydania odmówiła, które cofnęła, zawiesiła lub poddała innym ograniczeniom, oraz, na żądanie, o zatwierdzeniach systemów jakości, które wydała.

8. Upoważniony przedstawiciel

Obowiązki producenta określone w pkt 3.1, 3.5, 5 i 6 mogą być w jego imieniu i na jego odpowiedzialność wypełniane przez jego upoważnionego przedstawiciela, o ile zostały one określone w pełnomocnictwie.

Moduł E

Zgodność z typem w oparciu o zapewnienie jakości wyposażenia morskiego

1. Zgodność z typem w oparciu o zapewnienie jakości wyposażenia morskiego to ta część procedury oceny zgodności, według której producent wywiązuje się z obowiązków przedstawionych w pkt 2 i 5 oraz na swoją wyłączną odpowiedzialność zapewnia i deklaruje, że dane wyposażenie morskie jest zgodne z typem opisanym w certyfikacie i spełnia mające do niego zastosowanie wymagania.

2. Produkcja

Producent posiada zatwierdzony system jakości w odniesieniu do kontroli i badania gotowego wyposażenia morskiego zgodnie z pkt 3, a także podlega nadzorowi zgodnie z pkt 4.

3. System jakości

3.1. Producent składa do wybranej przez siebie jednostki notyfikowanej wniosek o ocenę jego systemu jakości w odniesieniu do danego wyposażenia morskiego.

Wniosek taki zawiera:

- nazwę i adres producenta oraz, w przypadku wniosku składanego przez upoważnionego przedstawiciela, dodatkowo jego nazwę i adres,
- pisemną deklarację, że ten sam wniosek nie został złożony w żadnej innej jednostce notyfikowanej,
- wszystkie informacje istotne dla przewidzianej kategorii wyposażenia morskiego,
- dokumentację dotyczącą systemu jakości,
- dokumentację techniczną zatwierdzonego typu oraz kopię certyfikatu.

3.2. System jakości zapewnia zgodność wyposażenia morskiego z typem opisanym w certyfikacie oraz z wymaganiami.

Wszystkie elementy, wymagania i przepisy przyjęte przez producenta są systematycznie i w uporządkowany sposób dokumentowane w formie pisemnych polityk, procedur i instrukcji. Dokumentacja systemu jakości musi umożliwiać spójną interpretację programów, planów, ksiąg i zapisów jakości.

Dokumentacja ta w szczególności zawiera stosowny opis:

- systemu jakości i struktury organizacyjnej, obowiązków oraz uprawnień kierownictwa – w odniesieniu do jakości wyposażenia morskiego,
- badań i testów, które będą wykonywane po zakończeniu produkcji,
- zapisów dotyczących jakości, takich jak sprawozdania z kontroli i dane z badań, dane dotyczące wzorcowania, sprawozdania dotyczące kwalifikacji odpowiedniego personelu itp.,
- środków monitorowania skuteczności funkcjonowania systemu jakości.

3.3. Jednostka notyfikowana ocenia system jakości, ustalając, czy spełnia on wymagania, o których mowa w pkt 3.2.

Oprócz doświadczenia w zakresie systemów zarządzania jakością zespół audytowy ma co najmniej jednego członka dysponującego doświadczeniem z zakresu oceny w dziedzinie danego wyposażenia morskiego i danej technologii, a także znajomością odpowiednich wymagań. Audyt obejmuje wizytację oceniającą w zakładzie producenta.

Zespół audytorski dokonuje przeglądu dokumentacji technicznej, o której mowa w pkt 3.1 tiret piąte, w celu weryfikacji zdolności producenta do zidentyfikowania wymagań oraz do przeprowadzenia koniecznych badań zapewniających zgodność wyposażenia morskiego z tymi wymaganiami.

Decyzja jest przekazywana producentowi. Powiadomienie zawiera wnioski z audytu oraz uzasadnioną decyzję dotyczącą dokonanej oceny.

3.4. Producent podejmuje się wypełnienia obowiązków wynikających z zatwierdzonego systemu jakości oraz utrzymania go w taki sposób, aby pozostawał odpowiedni oraz wydajny.

3.5. Producent na bieżąco informuje jednostkę notyfikowaną, która zatwierdziła system jakości, o wszelkich zamierzonych modyfikacjach systemu jakości.

Jednostka notyfikowana ocenia proponowane zmiany oraz decyduje, czy zmodyfikowany system jakości nadal będzie spełniał wymagania, o których mowa w pkt 3.2, lub czy konieczna jest jego ponowna ocena.

Jednostka notyfikowana powiadamia producenta o swojej decyzji. Powiadomienie zawiera wnioski z badania oraz uzasadnioną decyzję dotyczącą dokonanej oceny.

4. Nadzór jednostki notyfikowanej

4.1. Celem nadzoru jest sprawdzenie, czy producent należycie wypełnia obowiązki wynikające z zatwierdzonego systemu jakości.

4.2. Do celów oceny producent umożliwia jednostce notyfikowanej dostęp do miejsc kontroli, badania i magazynowania, a także zapewnia jej wszelkie niezbędne informacje, w szczególności:

- dokumentację systemu jakości,
- zapisy dotyczące jakości, takie jak sprawozdania z kontroli i dane z badań, dane dotyczące wzorcowania, sprawozdania dotyczące kwalifikacji odpowiedniego personelu itp.

4.3. Jednostka notyfikowana przeprowadza okresowe audyty mające na celu sprawdzenie, czy producent utrzymuje i stosuje system jakości oraz przekazuje producentowi sprawozdanie z audytu.

4.4. Jednostka notyfikowana może ponadto składać producentowi wizytacje bez zapowiedzi. Podczas takich wizytacji jednostka notyfikowana może, w razie konieczności, przeprowadzić badania wyposażenia morskiego lub zlecić przeprowadzenie takich badań w celu weryfikacji prawidłowości funkcjonowania systemu jakości. Jednostka notyfikowana przekazuje producentowi sprawozdanie z wizytacji oraz, w przypadku przeprowadzenia badań, sprawozdanie z badań.

5. Znak zgodności i deklaracja zgodności UE

5.1. Producent umieszcza wymagany znak zgodności oraz, na odpowiedzialność jednostki notyfikowanej, o której mowa w pkt 3.1, jej numer identyfikacyjny na każdym egzemplarzu wyposażenia morskiego zgodnym z typem opisanym w certyfikacie oraz spełniającym wymagania.

5.2. Producent sporządza pisemną deklarację zgodności UE dla każdego modelu wyposażenia morskiego i przechowuje ją do dyspozycji właściwych organów przez okres 10 lat od umieszczenia znaku zgodności na ostatnim wyprodukowanym wyposażeniu morskim, jednak nie krócej niż przewidywany okres eksploatacji wyposażenia morskiego. Deklaracja zgodności UE identyfikuje model wyposażenia morskiego, dla którego została sporządzona.

Kopia deklaracji zgodności UE zostaje udostępniona właściwym organom na żądanie.

6. Producent przechowuje przez okres co najmniej 10 lat od umieszczenia znaku zgodności na ostatnim wyprodukowanym wyposażeniu morskim, jednak nie krócej niż przewidywany okres eksploatacji wyposażenia morskiego, następujące dokumenty, które są udostępniane właściwym organom:

- dokumentację, o której mowa w pkt 3.1,
- zatwierdzoną zmianę, o której mowa w pkt 3.5,
- decyzje i sprawozdania jednostki notyfikowanej, o których mowa w pkt 3.5, 4.3 i 4.4.

7. Każda jednostka notyfikowana informuje organy notyfikujące o wydanych lub cofniętych zatwierdzeniach systemów jakości oraz, na żądanie, udostępnia organom notyfikującym wykaz zatwierdzeń systemów jakości, których wydania odmówiono, które zawieszono lub poddano innym ograniczeniom.

Każda jednostka notyfikowana informuje pozostałe jednostki notyfikowane o zatwierdzeniach systemów jakości, których wydania odmówiła, które cofnęła lub zawiesiła, oraz, na żądanie, o zatwierdzeniach systemów jakości, które wydała.

8. Upoważniony przedstawiciel

Obowiązki producenta określone w pkt 3.1, 3.5, 5 i 6 mogą być w jego imieniu i na jego odpowiedzialność wypełniane przez jego upoważnionego przedstawiciela, o ile zostały one określone w pełnomocnictwie.

Moduł F

Zgodność z typem w oparciu o weryfikację wyposażenia morskiego

1. Zgodność z typem w oparciu o weryfikację wyposażenia morskiego to ta część procedury oceny zgodności, według której producent wywiązuje się z obowiązków określonych w pkt 2, 5.1 i 6 oraz na swoją wyłączną odpowiedzialność zapewnia i deklaruje, że wyposażenie morskie, wobec którego zastosowano wymagania pkt 3, jest zgodne z typem opisanym w certyfikacie i spełnia mające do niego zastosowanie wymagania.

2. Produkcja

Producent podejmuje wszelkie niezbędne środki, aby proces produkcji i jego monitorowanie zapewniały zgodność wytworzonego wyposażenia morskiego z zatwierdzonym typem opisanym w certyfikacie oraz z mającymi do niego zastosowanie wymaganiami.

3. Weryfikacja

Wybrana przez producenta jednostka notyfikowana przeprowadza odpowiednie badania i testy w celu sprawdzenia zgodności wyposażenia morskiego z zatwierdzonym typem opisanym w certyfikacie oraz z wymaganiami.

Zależnie od wyboru producenta, badania i testy sprawdzające zgodność wyposażenia morskiego z wymaganiami przeprowadzane są w drodze badania i testowania każdego wyposażenia morskiego zgodnie z pkt 4 lub statystycznego badania i testowania wyposażenia morskiego zgodnie z pkt 5.

4. Weryfikacja zgodności poprzez badanie i testowanie każdego wyposażenia morskiego

4.1. Wszystkie egzemplarze wyposażenia morskiego są pojedynczo poddawane badaniom i właściwym testom określonym w wymaganiach w celu zweryfikowania ich zgodności z zatwierdzonym typem opisanym w certyfikacie oraz wymaganiami.

4.2. Jednostka notyfikowana wydaje certyfikat w odniesieniu do przeprowadzonych badań i testów oraz umieszcza swój numer identyfikacyjny na każdym zatwierdzonym wyposażeniu morskim lub zleca jego umieszczenie na swoją odpowiedzialność.

Producent przechowuje certyfikaty do dyspozycji właściwych organów przez okres co najmniej 10 lat od umieszczenia znaku zgodności na ostatnim wyprodukowanym wyposażeniu morskim, jednak nie krócej niż przewidywany okres eksploatacji wyposażenia morskiego.

5. Statystyczna weryfikacja zgodności

5.1. Producent podejmuje wszelkie środki niezbędne, aby proces produkcji i jego monitorowanie zapewniały jednolitość każdej wytworzonej partii wyposażenia morskiego, oraz przedstawia swoje wyposażenie morskie do weryfikacji w formie jednolitych partii.

5.2. Z każdej partii pobiera się losowo próbkę wyposażenia morskiego. W celu zapewnienia zgodności wyposażenia morskiego z wymaganiami oraz ustalenia, czy daną partię należy przyjąć, czy odrzucić, przeprowadza się indywidualne badania i właściwe testy wszystkich egzemplarzy wyposażenia morskiego określone w normie dotyczącej badań.

5.3. W przypadku przyjęcia partii zatwierdza się wszystkie egzemplarze wyposażenia morskiego w partii, z wyjątkiem tego wyposażenia morskiego z próbki, które nie przeszło pomyślnie badań.

Jednostka notyfikowana wydaje certyfikat w odniesieniu do przeprowadzonych badań i testów oraz umieszcza swój numer identyfikacyjny na każdym zatwierdzonym wyposażeniu morskim lub zleca jego umieszczenie na swoją odpowiedzialność. Producent przechowuje certyfikaty do dyspozycji właściwych organów przez okres co najmniej 10 lat od umieszczenia znaku zgodności na ostatnim wyprodukowanym wyposażeniu morskim, jednak nie krócej niż przewidywany okres eksploatacji wyposażenia morskiego.

5.4. W przypadku odrzucenia partii wyposażenia morskiego jednostka notyfikowana lub właściwe organy podejmują odpowiednie środki zapobiegające wprowadzeniu tej partii do obrotu. W przypadku częstego odrzucania partii wyposażenia morskiego jednostka notyfikowana może zawiesić weryfikację statystyczną i podjąć odpowiednie środki.

6. Znak zgodności i deklaracja zgodności UE

6.1. Producent umieszcza wymagany znak zgodności oraz, na odpowiedzialność jednostki notyfikowanej, o której mowa w pkt 3, jej numer identyfikacyjny na każdym egzemplarzu wyposażenia morskiego zgodnym z typem opisanym w certyfikacie oraz spełniającym wymagania.

6.2. Producent sporządza pisemną deklarację zgodności UE dla każdego modelu wyposażenia morskiego i przechowuje ją do dyspozycji właściwych organów przez okres 10 lat od umieszczenia znaku zgodności na ostatnim wyprodukowanym wyposażeniu morskim, jednak nie krócej niż przewidywany okres eksploatacji wyposażenia morskiego. Deklaracja zgodności UE identyfikuje model wyposażenia morskiego, dla którego została sporządzona.

Kopia deklaracji zgodności UE zostaje udostępniona właściwym organom na żądanie.

Jeśli ustali tak jednostka notyfikowana, o której mowa w pkt 3, producent na jej odpowiedzialność umieszcza na wyposażeniu morskim także numer identyfikacyjny jednostki notyfikowanej.

7. W uzgodnieniu z jednostką notyfikowaną i na jej odpowiedzialność producent może umieszczać na wyposażeniu morskim numer identyfikacyjny jednostki notyfikowanej podczas procesu produkcji.

8. Upoważniony przedstawiciel

Obowiązki producenta mogą być w jego imieniu i na jego odpowiedzialność wypełniane przez jego upoważnionego przedstawiciela, o ile zostały one określone w pełnomocnictwie. Upoważniony przedstawiciel nie może wykonać obowiązków producenta określonych w pkt 2 i 5.1.

Moduł G

Zgodność w oparciu o weryfikację jednostkową

1. Zgodność w oparciu o weryfikację jednostkową to procedura oceny zgodności, według której producent wywiązuje się z obowiązków określonych w pkt 2, 3 i 5 oraz zapewnia i deklaruje, na swoją wyłączną odpowiedzialność, że dane wyposażenie morskie, wobec którego zastosowano wymagania pkt 4, jest zgodne z mającymi do niego zastosowanie wymaganiami.

2. Dokumentacja techniczna

Producent sporządza dokumentację techniczną i udostępnia ją jednostce notyfikowanej, o której mowa w pkt 4.

Dokumentacja umożliwia ocenę wyposażenia morskiego pod względem jego zgodności z wymaganiami oraz obejmuje odpowiednią analizę i ocenę ryzyka. Dokumentacja techniczna określa wymagania i obejmuje, w stopniu odpowiednim dla takiej oceny, projekt, produkcję i działanie wyposażenia morskiego. Dokumentacja techniczna zawiera, w stosownych przypadkach, co najmniej:

- ogólny opis wyposażenia morskiego,
- projekt koncepcyjny i rysunki dotyczące produkcji oraz schematy elementów, podzespołów, obwodów itd.,
- opisy i wyjaśnienia, niezbędne do zrozumienia działania wyposażenia morskiego oraz rysunków i schematów, o których mowa w tiret drugie,
- wykaz wymagań i norm dotyczących badań oraz opisy rozwiązań przyjętych w celu spełnienia wymagań,
- wyniki wykonanych obliczeń projektowych, przeprowadzonych badań itp.,
- sprawozdania z badań.

Producent przechowuje dokumentację techniczną do dyspozycji właściwych organów przez okres co najmniej 10 lat od umieszczenia znaku zgodności na ostatnim wyprodukowanym wyposażeniu morskim, jednak nie krócej niż przewidywany okres eksploatacji wyposażenia morskiego.

3. Produkcja

Producent podejmuje wszelkie niezbędne środki, aby proces produkcji i jego monitorowanie zapewniały zgodność wytworzonego wyposażenia morskiego z wymaganiami.

4. Weryfikacja

4.1. W celu sprawdzenia zgodności wyposażenia morskiego z wymaganiami wybrana przez producenta jednostka notyfikowana przeprowadza lub zleca przeprowadzenie odpowiednich badań i testów określonych w normach dotyczących badań.

4.2. Jednostka notyfikowana wydaje certyfikat w odniesieniu do przeprowadzonych badań i testów oraz umieszcza swój numer identyfikacyjny na zatwierdzonym wyposażeniu morskim lub zleca jego umieszczenie na swoją odpowiedzialność.

4.3. Producent przechowuje certyfikaty do dyspozycji właściwych organów przez okres co najmniej 10 lat od umieszczenia znaku zgodności na ostatnim wyprodukowanym wyposażeniu morskim, jednak nie krócej niż przewidywany okres eksploatacji wyposażenia morskiego.

5. Znak zgodności i deklaracja zgodności UE

5.1. Producent umieszcza wymagany znak zgodności oraz, na odpowiedzialność jednostki notyfikowanej, o której mowa w pkt 4, jej numer identyfikacyjny na każdym egzemplarzu wyposażenia morskiego spełniającym wymagania.

5.2. Producent sporządza pisemną deklarację zgodności UE i przechowuje ją do dyspozycji właściwych organów przez okres 10 lat od umieszczenia znaku zgodności na ostatnim wyprodukowanym wyposażeniu morskim, jednak nie krócej niż przewidywany okres eksploatacji wyposażenia morskiego. Deklaracja zgodności UE identyfikuje wyposażenie morskie, dla którego została sporządzona.

Kopia deklaracji zgodności UE zostaje udostępniona na żądanie właściwych organów.

6. Upoważniony przedstawiciel

Obowiązki producenta określone w pkt 2 i 5 mogą być w jego imieniu i na jego odpowiedzialność wypełniane przez jego upoważnionego przedstawiciela, o ile zostały one określone w pełnomocnictwie.

WZÓR DEKLARACJI ZGODNOŚCI UE (NR XXXX)

1. Model aparatury/wyposażenie morskie (numer wyposażenia morskiego, typu, partii lub serii):
2. Nazwa i adres producenta lub jego upoważnionego przedstawiciela:
3. Niniejsza deklaracja zgodności wydana zostaje na wyłączną odpowiedzialność producenta.
4. Przedmiot deklaracji (identyfikacja aparatury; w razie konieczności identyfikacji aparatury deklaracja zgodności może zawierać kolorową ilustrację o wystarczającej rozdzielczości):
5. Wymieniony powyżej przedmiot niniejszej deklaracji jest zgodny z wymaganiami unijnego prawodawstwa harmonizacyjnego:
6. Odwołania do norm zharmonizowanych, które zastosowano, wraz z datą normy, lub do innych specyfikacji technicznych, wraz z datą specyfikacji, w odniesieniu do których deklarowana jest zgodność:
7. Jednostka notyfikowana ... (nazwa, numer) przeprowadziła ... (opis interwencji) i wydała certyfikat:¹⁾
8. Informacje dodatkowe:
Podpisano w imieniu:
(miejsce i data wydania)
(nazwisko, stanowisko)
(podpis)

¹⁾ Jeżeli dotyczy.